

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatorului (L6-
v6szutoza), Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi dectu numai de la corespon-
dintii regulari si „Federatiunii.“
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prof. de Prenumeratiune:
Pre tr. iune . . . 3 s. v. a
Pre an. iune . . . 6 „ „
Pre an. iuntru . . . 12 „ „
Intru Roman'a:
prea. regn 30 Fr. = 30 Lei
„ 6 „ = 6 „
„ 3 „ = 3 „

Pentru inserciunt:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca'a tim-
brale pentru fiecare publicati-
une separat. In loculu dechis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Delibera diu et fac cito.*)

Grea amaritiune cuprinde trecutul, — pre-
sentele nu e intr'at'at'a de nefavoritoriu prec'atu lu
periclitid'a lips'a disciplin'e i politice si in urm'a acestoru-a viitorulu e incertu pentru
ca am uitatu trecutul si nu ne folosimu, precum
ar' trebui, de prezentu. Noi suntemu natiune cu
suvenir'e istorica mai mareta dec'atu collocutiunile
nostre sorori; daca acei-a, cari ni-se obrudu de
stapani, basedia supremati'a loru pre unu trecutu
de aproape un'a mie de anni, geniulu romanu,
chiaru in partile locuite de noi, intrece istori'a
acest'a cu una alta mie de anni si ni spune in-
vederatu, ca totu ce e mare si importante in
aprope trecut'a una mie de anni este productulu
eroiloru romanu. Istori'a patriei au schimositu multe
nume mari si au metamorfosatu succesele eroismulu
romanu, pana ce in urm'a feudalismulu europeanu
dupa ce noi, in urmarea decadentiei imperiulu
romanu, — perdesemu cu nimbulu si atributiunile
poterii nationali, — istori'a pactulu nationalu
s'au prefacutu in fapt'a cuceririi si ignorandu in
adinsu nu numai numele si faptele stramosiloru
nostri, ci chiaru si confederatiunea fapteloru si a
sangelui versatu pentru acesta tierra, carea in
mare parte au fostu a nostra si la care tienemu
pana adi — si au atribuitu totu trecutul mare-
tiu loru-si altii, era pre noi ne au numitu si de-
gradatu la stare de eloi.

Tempulu rescumperarii. s'au vitu in 1848.
si era se aiba unu caracteru pacificu si morale
— devia'a fusese ecualitatea, fratieta — ambi-
tiunea si nesatiulu omenescu inse, ne-au conver-
satu in luctu (gele) si ne desceptarumu in absolu-
tate; lips'a libertatii am semitu-o cu totii si ea
soal in doreri, ajunsesemu a ne apropi'a, a ne
intellege unii cu altii. — Cu totii doriamu libertatea,
fratieta si emolumentulu drepturiloru ecuali ni
apromitea solidaritate omogena.

Abi se ivi diplom'a d'in octovre 1860. si im-
parechiarea se incepui si simbrele pretensiunii
dreptulu istoricu depusu in acesta diploma ni-au
potutu indegeta tendint'a aristocratica. Dinasti'a
au vrutu se domolesca esageratiunea si in res-
criptulu catra diet'a magiara d'in Pest'a (1861) au
dechiaratu serbatoresce, ca intragetatea regatulu
ung. prin annessarea Transilvaniei nu o va in-
cuvintia pana candu Romanii si Sasiu prin acesta
annesiune si-voru ved' periclitate drepturil' loru. Ce
e dreptu diet'a ung. in reprezentatiunea sa dechiar'a,
ca cestiunea multumiri' nationalitatiloru este affa-
cere interna, dar' apromise cu supunere fidela ca
va deslega cestiunea spre multumirea totoruru. Ce
au urmatu, vedemu! Transactiunile dietali se in-
trerupsera si interesele dinastice inscenara acti-
unea in Transilvania, unde loialitatea (credint'a)
seculare a Romaniloru era prea sigura. Noi, cei
ce pururea ne-am nutritu cu man-
n'a credintiei si nu aveamu maturitatea
d'a cunosce ca politic'a este arte si sciintia, am
luctu de bani bunu affidatiunile versutiloru sasi
si fara a cugeta la garantie, primiramu in aprile
1863. asi' numit'a diploma d'in octovre 1860 si
cea d'in februariu 1861. Deputatiunea congressulu
nostru nat. present'a Imperatulu, in lun'a lui maiu,
a. c. anomagial'a adresa, era in iuniu, 1863. ne
adunaramu in diet'a d'in Sabliu. Unulu d'in cei
12 deputati ai congressulu nat' (cari avura ono-
rea d'a present'a adresa congressulu), — dupa
cum audiui d'in funte siguru, ar' fi d'issu inca in
Vienn'a condeputatiloru sei „Fratiloru, primirea de
care avimu parte ne-au potutu convinge, ca aici
nu ne-au acceptatu pre noi. Prin noi vreu ca se
sparie pre cei ce nu vreu a veni.“ — In Sabliu
se fecera tote dupa porunca si Sasiu, — cari au risu
de deputatulu Mager, care, intr'un'a d'in siedintiele

*) Autorulu acestui articlu, ce ni vine de la una ma-
na amica preastimata, este aparintia uona pre campulu
diurnalistice nostre, dar' este unu veteranu cu esperint'a
unei lung'e vietie publice. Speramu ca dupa aceste juste me-
ditatiuni generali va urma acusi cu deductiunile ulterioari,
desvoltandu in parte mai alesu modulu precedendi, a sup'a
carui-a — daca l'am intiesu bine si daca judecamu bine
per inductionem, — ni-se pare ca suntemu de aceea-si opi-
pisse si convictiunile ni-su aproape identice. Red.

dietei d'in Sabliu, — d'issese, ca „desbaterile d'in
diet'a acest'a sunt „fle a curi,“ pentru ca vomu
ave a ne lupt'a cu grav'a cestiune a uniunii“ —
asta di sunt prea indestalliti in diet'a pestana,
care, dreptu equivalentu pentru acesta multumire
a loru, li-au sustienutu privilegiele domniloru sasi
in togm'a precum si-a sustienutu si privilegiele
loru magiare. Legile create in Sabliu s'a stersu
prin ordonantie, si Sasiu, a caroru devisa era vul-
garisatulu refrenu „gibt den Romanen Emancipa-
tion nur keine Union“ (dati Rloru emancipati-
unea, dar' neci dec'atu uniunea) asta-di nu vreu se
scie nemica de conditiunile uniunii
prevedite in legile d'in 1848, pentru
ca conditiunile uniunii facis cu Sasiu sunt in
fapt'a implinite, adeca privilegiele loru
sunt sustienute si se voru assecura si mai bine
prin unu regulamentu organicu. — Privilegiatii
se certau intre sine pana candu se temea unii de
altii. . . Una mana spela pre cealalta. Timpulu
li-a fostu favoritoriu, si findu vorb'a de a-si sus-
tienie supremati'a a sup'a majoritati' locuitoriloru
tierrei, se infratira in punctulu intalnirii interes-
seloru, candu si-au vedintu realizatu scopulu atatu
in comitate (magiarii) catu si pre pamentulu re-
gescu (Sasiu), adeca in punctulu suprematiisarii
majoritati' romane, usioraru se procedera acest'a
dupa esperint'a trecutulu prin doi stapani into-
varesti spre unu scopu. Unde vedeti adi neintiel-
legeri intre magiari si sasi? Firece ca inlatu-
randu-se caus'a politici' neintiellegerii, magiarii in
comitate, sasiu in pamentulu regescu sunt stapani,
si ecca, scopulu stapanirii i-au impacatu, pentru
ca ei, ca intiellepti, lesne au priceputu ca invras-
lindu-se cautiunea de a se impune, —
pentru magiari si pentru sasi ar' fi anomali'a po-
litica, candu ori care d'intre doi, ar' face causa
comune cu romanii, ca-ce in casulu acestu-a,
cellu ce s'ar allia cu romanii ar' preval'e in Trans-
ilvania si atunci libertatea, ce e dreptu, ar' deveni
bunu comune, inse nu ar' domni unulu la amedia-
di si cellalaltu la septemtrione. Unirea acestoru
elemente este dara esigentia politica pentru ei si,
de-si este egoistica si pre socotela morale si a
libertatii, are totu-si ore care titlu de scusatiune in
legia suprema a sustienirii (conservarii) de sine,
apoi in politica nu genedia moral'a legii naturali.
Vei d'ice ca abstragandu de la moralitate, se
destruge (disturba) ecuilibrulu si una asemenea
stare nu pote ave durabilitate? Da, si totu drep-
tulu, inse la reconstruirea ecuilibrulu se ceru po-
teri asemenea. F'ate, Romane, factoru
si ecuilibrulu politicu se va sta-
torisi in favorea ta! Nu-ti frementa ca-
pulu pentru impacatiune cu Magyarii, cu carea ei
nu te imbia; acesta ostenele nu-ti folosese nemi-
ca, pentru ce nu se canta d'in partea loru, cari
tieu tare si vertosu la temeliele dreptulu istoricu
si pre cari nu-i poti misca se ceda d'in proporti-
unea poterii excesive, privindu-o de atributu allu
loru firecu si prin urmare neci ca cugeta se intre in
communiune cu bietii nationalisti, de la cari, —
asi' credu ei, — nu dobandescu nemica, pentru
ca ne considera ca pre unii cari ceremu totu, dar'
nu apromitemu, nu damu nemica. — Cugetati
mai bine la cordialitatea si solidaritatea nationa-
le, prin carea singuru potemu descepta pre Ma-
gyarii d'in amagirea loru; se-i convingemu prin
maturitate politica cumca cea mai falsa teoria in
societatea omenesca este egoismulu acellu-a, dupa
care si tienu ca pre noi nu ne lega nemica de
trecutu, nu avemu neci unu dreptu la viitoriu;
— se-i convingemu ca noi ori plebdi, ori patricii,
toti suntemu filii trecutulu, si toti avemu stramosi,
— ca patri'a e scutu si repausu si a sperantiiloru
si a gloriei nostre; — ca ereditatea acestoru tra-
ditiuni nu se pote sterge prin fantasmele presen-
tulu si in fine cumca calcululu dupa care cei vii
se calcula de morti, — numai pentru aceea, ca
omenii sunt morituri, — este falsu.

Artea politice actuale prin carea majoritatea
tierrei se suprematisedia este disciplin'a. Nu na-
tiunea stapanesce, Domniloru, ci
partita condensata prin disci-
plina. Arruncati neintiellegerile la una parte,

nu mai faceti banuela d'a fi unii „mediu lo-
citoride impacatiune“ cu acei-a, car-
nu semtu lips'a impacatiunii cu noi, pre candu
altii inneca attitudinea nationale prin inert'a pas-
sivitatii. Uniti-ve intr'una partita nationale ou
disciplina severa si consecuente, ca resultatulu in
tote anghiturile se fia omogenu si veti ved'e ca
stabilindu astfelu modulu procedendi si essecutan-
du-lu cu disciplina essacta, chiaru la alegerele
celle mai de aproape, ceice ne ignore dia
ca natiune ne voru considera si
respecta ca partita.

Tragemu atentiunea on. nostri cetitori asup'a ar-
ticulu de mai la valle, la care ni vomu face observarile
nostre dupa ce va fi aparutu intregu.

Ce e de facutu?

Ne fiindu di in care „Gazet'a Transilvaniei,“ „Albi-
n'a“ si „Federatiunea“ se nu aduca articli despre aceea
cum-ca romanii de sub corona santulu
Stefanu numai prin restituirea auton-
miei Transilvaniei se potu dobandi pen-
tru dualismulu inauguratu prin arti-
cululu XII d'in anulu 1867.

Dupa ce, conformu convingerei melle, dorintiele si as-
piratiunile unui poporu, care face a cinci-a parte a intregi
populatiunii d'in regatulu Ungariei, nu se potu ignora, fara
de causarea celloru mai neplesute si periculose urmari, am
vorbitu cu multi romani despre acestu obiectu, pentru-ca
am voit'u a me convinge, ca ce voiescu a intie-
lege cavalerii automei Transilvaniei
sub cuventula „Autonomia“? Inse cu dorere
debus se marturisescu, ca nu am allatu duoi romani, cari se
fi definitu intru unu chipu acesta idee, —
tut' cu una autonomia asemenea cellei-a a Croatiei, pre can-
du altii nu aru fi straini de autonomia inaugurata prin di-
plom'a d'in 20. octovre 1860, va se dica: quod capita
tot sensus.

Eu am fostu, sum si voi ufi in contr'a
autonomiei Transilvaniei, pentru-ca
nu vedu folosu d'inea pentru Transilva-
nia in genere, si pentru romani in
specie.

Pentru ce voiesce ore-care natiune autonomi'a u-
nei tierre?

Pentru ce voiesce una natiune dieta de sine statatoria
si regimu independente?

Pentru-ca una astu-feliude natiune
voiesce ad'a nune tierrei in care locues-
ce, pentru-ca voiesce a fi domn in tier'a
sa, pentru-ca voiesce a dispune independente
despre tote afacerile sale interne
si externe, si, in arma, pentru-ca
voiesce independente a dispune despre
sangelesia vereasa.

Tertium non datur.

Se vedemu dar', Domniloru, ca cu potentia e acest'a
pentru romanii d'in Transilvania?

Neci de cum!

Nu pentru ca romanii nu aru fi dora in Transilvania
cu numerulu in majoritate, nu ca dora romanii nu aru po-
siede celu mai multu pamentu productiva in Transilvania,
nu pentru ca dora romanii nu aru plat' cea mai multa con-
tributiune, si ca romanii nu aru da cei mai multi ostasi, ci d'in
causa, ca avemu a lua in consideratiune fapte complinite,
d'in cauza, ca avemu a onora pacts, convente si legi posi-
tive, cari a le ignora nu e iertatu, fara a nu ne espune acelei
eventualitati, ca legile asta-di. sanctionate, mane se se ni-
micesca, ce credu, ca Domnii cavaleri ai autonomiei inca nu
voiescu in casu candu d'issii inca cugeta constitutional-
minte.

Deci, acestea [premitendu-le, se vedemu ce sorte aru
ave romanii in casu candu s'ar' restitui autonomiea Transil-
vaniei, se vedemu cum s'aru constitui diet'a Transilvaniei
care ar' ave a realiz'a aspiratiunile, pentru cari rationalminte
se doresce autonomiea unei tierre?

Se vedemu ce facia ar' ave diet'a Transilvaniei, care
ar' ave a dispune despre tote afacerile tierrei, care ar' ave
a dispune despre sangele si avera locuitoriloru, si d'in a
carei-a maiortate ar' ave a se constitui regimulu indepen-
dinte?

Pentru Transilvania sunt done legi de alegere consti-
tutionalminte votate si de Maiestate sanctionate, adeca cea
d'in 1791 si cea d'ip apulu 1848.

Cum-că Domnii autonomiști nu voiescu a audi des- pre aceste legi, nu me miru, pentru că legea d'in anulu 1791, conformu carei-a numai nobilii sunt alegutori, e supe- rata prin legea de alegere d'in an. 1848, conformu carei-a afara de nobili si nenobili, cari platescu 8 fl. v. a., inca sunt alegutori.

E dreptu, cum-că această lege cu respectu la impartirea deputatiloru si la calificatiunea alegutoriloru e nedrepta, si că stare condamnata de fia-care publicistu iubitoriu de dreptate si egalitate.

Inse avendu tote cerintiele legei, nu se pute numai prin dieta schimbá, deci pâna atunci fia care cetatianur- debue să o respectedi, si d'in tote poterile a colocrá, cá in dieta competente să se reformedi.

Afara de aceste legi sanctionate mai este inca unu proiectu de lege, care s'au primitu in an. 1868, in dieta d'in Sabiu, si inca prin majoritate romana, acestu proiectu inse nu e sanctionatu, si, vorbindu constitutionalmente, nece că se pote sanctioná, dupa ce dieta d'in Sabiu, conformu artic. I. d'in anulu 1848, nepotendu-se conchiama legal- mente, de sine urmedia, cá afacerile ei constitutionalmente inca nu se potu numi legale.

Dar' folosindu-me de licentiá poetica, se concedem — ce inse facia cu legile positive nu e iertatu — cum-că pro- jectulu amentitu se va sanctioná, si conformu acelu-a se va conchiama dieta Transilvaniei.

Ce folosun aru a vé romanii d'in apli- carea acelu proiectu?

Ce aru poté acceptá romanii de la uná dieta transil- vana, conformu acelu proiectu compusa?

Acea cá dupa ce, conformu acelu proiectu, numerulu deputatiloru e desiptu cu 125. d'in cari cu tota energiá aretanda la alegeri, numai 45 deputati aru poté fi romani, ve întrebu, ore 45 in contr'a la 80 potere-ar realisá acele aspiratiuni, pentru cari autonomisti dorescu restitua autonomiei Transilvaniei? nu si era-si nu!

Fia-mi iertatu a intrebá: ore nu e ilusiunea a crede, cá ungarii, secuii si sasii Transilvaniei, cari dupa proiectulu primitu de majoritate romana au cu 35 deputati mai multi decatu romanii, se voru invof vre una data la aceea, cá se se codifice una alta lege de alegere, prin care se se dea majoritatea, si prin ea sortea Transilvaniei in man'a roma- niloru?

Si totu-si sunt multi d'entre autonomisti, cari credu această.

Bu inse nu credu nece de cum, pentru-că in politica nu simpatia séu antipatia personale, ci idee de a-si asi- gura influintiá jóca rol'a principale, această au jocatu si va jóca in eternu, ma, ce e mai multu, d'in natura minoritati- gata cu tote midlocele se o sustiena, si această dorintia cu astátu e mai puternica, cu câtu e mai mica la numeru mi- noritatea ajunsa la maiortiate.

Exemplu ni dá istoria Ungariei si Transilvaniei, unde 700.000 de nobili au domnitu sute de ani preste 14.000.000 de poporu, pentru-că in dieta au avut majoritatea in ma- na si candu s'a afiatu vre-unu deputatu, care condusu de liberalismulu adevratu poftia estinderea libertatii si preste p oporu in Ungaria erá intempinat cu apostrofarea latina „non stultizet? era in Transilvania cu actiune fiscale.

In asemenea giuristi cine ar' poté resiste, cá se nu se codifice astu-feliu de legi, cari pre romani atatu in propasirea materiale, cáta si spirituala, se-i impedece? Dora spiritulu timpului? tare ve insielati, Domniloru! au nu sute de ani au decursu pâna ce opusetiunei d'in Anglia i-au succe- su a esoperá stergerea acelu ablegati, cari abie represen- tau câte 10 suflete, neamentindu aceea, cá lupt'a erá in- tre deputati de aceea-si natiune, é' nu intre deputati de nationalitati diverse, unde cea mai mica concessiune se face pre cont'a celei-a-lalte natiuni, in acea mesura scadiendu

influintiá unei natiuni, in care se concede celei-a-lalte mai mare influintiá.

Acesta e convingerea mea si credu, cá fia care roma- nu cugetatoriu mi va dá dreptu, cum-că romanii prin auto- nomiá Transilvaniei in locu de a ajunge scopurile si asi- ratiunile pentru cari se dorescu restitua autonomiei unei tiere, aru ajunge chiaru contrariulu, va se dica, sortea roma- niloru s'ar depune in man'a acelu-a, in a caroru-a a fostu sute de ani.

Acastea asié fiindu, multu, prea multu am cugetatu, cá totu-si care este caus'a ce pre unii romani i seduce cá se doresca autonomia Transilvaniei.

Dora trecutulu, va se dica, nenitabilele suveniri, cari sunt identificate cu autonomia Transilvaniei? Conformu opi- niunei mele acastea inca sunt in cantra autonomiei Tran- silvaniei.

Deci care romanu cugetatoriu pote dorí, cá se se res- titua autonomia acelei tiere, de carei legi d'ice despre ro- mani urmatoriele:

Noha az oláh natio a hazában sem a statusok közé nem számlaltatott sem valások nem a recepta Religio k közül való: mind azon által propter Regni emolumentum miglen potialtá- nak, az oláh egyházi rendek ehez tar- tsák magokat. Apr. com. p. I. lit. VIII. art. I.

Noha az oláh nemzet propter bonum publicum admitáltatott ez Hazában; mind az által nem vevén eszében álla- potjának alátson voltát némely nemes atyánkfiáit impediáltak hogy az ő in- nepeken ne legyen szabad munkálkod- ni. Végeztetett azért azok ellen, hogy a magyar nationak ne praescribáljanak Apr. Com. p. I. t. IX, art. I.

Egyéb rendbeli oláhság puskával, tegezzel, kardal, pallossal, és egyéb fegyverekkel jární ne merészseljen Pars. V. ed. 44.

Care romanu cugetatoriu pote dorí restitua autonomiei acelei tiere, a carei lege fundamentale, va se dica, di- plom'a Leopolina d'ice:

In omnibussive ad politiam sive ju- stitiam vero economiam administrandam necessariis officiis utemur indigenis Transis, Hungaris, nempe siculis et saxo- nibus.

ér' mai incolo: Bonis ob defectum prolium aut no- tis infidelibus et inermis Transis, Hun- garos nempe siculos et Saxones indi- genos propensierimus dignari.

Care romanu cugetatoriu pote dorí reinvierea auto- nomiei acelei tiere, a carei statutu si orduri in anulu 1791 pre episcopulu Bobb si Atanovicu au voitu a-i pune sub cercetare criminala, pentru-că au cutediatu a petitioná — ve rogu pricepeti-me bine, a petitioná — la dieta, cá romanii se se primesca de a patriá natiune, si cá romanii inca se se denunesca in oficie publice.

Séu care romanu cugetatoriu pote dorí reinvierea autonomiei acelei tiere, care, de-si a avutu celea mai frumose drepturi constitutionale, precum dreptulu de a dispune independe- dinte despre afacerile sale, dreptulu d'a vota contributiunea, milit'a, de la anulu 1723 pâna la 1848 intru atátu a fostu de impotentu, in cátu contributiunea nece una data, é' mil- lita numai una data a votatu-o, ma ce e mai multu, legile aduse despre afacerile interne, séu nece de cum, séu numai atunci s'au sanctionatu, candu nu se poté publicá, pentru-că prin spiritulu timpului erau superate.

ba ti spune cea ce cugeta, cum pricepe elu referintiele vte- tiesi; totu prin limba ti spune cum pricepe elu referintiele lui politice cá natiune facia cu alte natiuni, si, d'in limb'a lui poté cunosce, la ce gradu alu culturai se afla dinsalu. Séu, folosindu-me de cuvintele unui scrietoriu romanu: „limb'a natiunala este vietu'a, cugetarea, este omulu si, preste totu, caracterulu natiunala romanu!”

Arm'a cea mai potinne dara, cu care se pote atacá, aperiá si asecurá viitorulu unei natiuni este: limb'a na- tiunala!

Radica limb'a natiunala prin cultivare la graduulu celu mai innaltu alu culturai — si poporulu va fi mare si po- ternica; si d'in contra: Rapesce, limb'a unei natiuni — si i-ai datu lovitura de morte!

Acesta arma potinte a fostu si este bine-cunoscuta si la noi romanii, cari amu avutu atátu de multe si grele lupte contr'a celoru-a, cari ne atacara cu dins'a atátu de adese ori, — ba potemu dice necontentitu. Inse lauda popo- rulu si a celoru-a, cari au inticlesu marea insemnetate a limbai natiunale, lupt'a nu amu perdutu-o si speru, cá cu atátu mai pucinu o vomu perde de acum inainte!

Poporulu romanu, inca pre timpulu candu erá domnulu lumei cunoscutu, a inticlesu insemnetatea limbai na- tiunale!

Spre adevierea asertuniloru mele, fia de ajunsu a dice aici numai câte-va exemple, prin cari speru a ve

Cine nu seie cum-că art. I. d'in Verböczi apriatu d'ice „nemo nisi citatus et ordine judiciario legitime condem- natus potest detineri“, si totu-si pentru vorbiri dietali s'au detienutu deputati fara de a fi fostu citati, cu atátu mai pucinu judecati, si diet'a tierei nu a avutu atátu potere, cá se esopere, cá pentru vorbiri dietali se nu se aresteze depu- tatii, ma nece ace'a, cá mai antái se fia judecati, si numaj dupa ace'a arestati.

Si in Ungaria s'au arestatu deputati, numai cátu nu pentru vorbiri dietali, dar' si acei-a mai antái au fostu ascultati, judecati, si numai dupa ace'a detienuti.

(Finea va urmá.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 17. ian., 1872.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a la 10 ore a. m. Guvernilu a fostu reprezentatu prin ministrii: Lónyay, Szlávy, Kerkapoly, Pauley si Tisza.

Se verifica procesulu verbalu alu siedintiei trecute. Deputatulu Alessandru Bugarszky, alesu in Temisior'a, si Franciscu Dunst, alesu in Vesprimu, punu pre biurou- lu camerei litterele loru credentiunale. Se trecu la comis- siunea verficatoria permanenta. — Deputatii cont. Bela K e- glevich, alesu in cerculu electoralu Monoru, cottulu Pestei, si Fridericu G r e s e r, alesu in Mediasiu, Transil- vania, si-depunu mandatele. Se voru publicá alegeri noue in cercurile respective. — Dupa ace'a presiedintele pune pre biuroulu camerei una petitiune, carea se trece la comisiu- nea petitiunaria d'impreuna cu petitiunile presintate de deputatii Ales. Csiky, Carolu Stoll si Stefanu Pavlovicü.

Ales. Csiky interpelleza pre ministrulu de interne, daca voiesce a presintá inca in sesiunea această unu pro- jectulu de lege despre radicareá cetatii Erlau la rangulu de cetate libera regesca. Interpellatiunea se va comunica mi- nistrului concerninte.

Raportorulu comisiunii economice, Paulu T e r e y, presinta bugetulu camerei pre lun'a lui ianuaru. — Se va tipari si pune le ordinea d'ilei.

Raportorulu comisiunii centrall, Colomanu Szóllö, pune pre biuroulu camerei raportulu comisiunii d'in ces- tiune, privitoriu la proiectulu de lege despre spessele admi- nistratiunii juridictioniloru. — Se va tipari si la tempulu seu se va pune la ordinea d'ilei.

Ministrulu de comerciu, industria si agricultura, Iosifu Szlávy, presinta unu proiectulu de lege privitoriu la conventiunea vamale inchiata cu statele americane de nordu. Se va tipari si tramite la sectiuni.

Dupa ace'a camer'a trece la ordinea d'ilei: continuarea discutarii generale a supra bugetului ministeriului pentru aperiarea tierei.

Comissariulu guvernamentalu, Ernestu Hollán, inandu cuventulu, observa deputatulu Szóllö, cá guver- nulu are cunoscintia despre abusurile ce se facu cu oca- siunea asentárilor, precum si despre impregiurarea, cá multi individi se retragu de la obligamentulu militarü; deci spre a impedeá aceste abusuri, ministeriulu pentru aperiarea tierei s'a pusu in comunicatiune cu ministeriulu de instruc- tiune si au elaboratu unu proiectulu de lege, care se va presintá camerei cátu mai curundu. Oratorele observa apoi deputatulu E b e r, cá guvernulu se occupa cu totu-adiu- sulu de cestiunea infintáarii casarmeloru pentru hoavadi, si a si provocatu tote juridictionile d'a-si presintá ofertele in această privintia.

Lud. C s e r n á t o n y vorbece in favorulu propu- nerii lui T i s z a, cá-ci, dice dsa, e forte de lipsa a se creá una armata natiunala, carea se fia inspirata de spiritu natiunala (se intielege magiaru Rap.) In armata austriaca, dice oratorele, na domnesce nece unu spiritü; inainte de

convinge si a vi areta, cátu de mare pondu au pusu stra- mosii nostri pre limb'a loru natiunala!

Am cetitu unde-va, cá venindu unu deputatu d'in Gre- ci'a la Rom'a, — de-si senatorii toti vorbiau limb'a gre- ca, — totu-si vorbirea deputatulu grecu o traduceau, prin unu interprete, pre limb'a loru natiunala, cá se nuse vatemelimb'a natiunala!

Caione, pre timpulu petrecerei sale la Aten'a, a vorbitu totu in limb'a s a n a t i u n a l a.

Tiberiu a stersu d'in o decisiune a senatulu cuventu- lu e m b l e m a, si de câte ori afá séu audia pronuncian- du-se vre-unu cuventu strainu in limb'a lui, totu dejun'a lu coregé séu lu stergeá.

Alunecandu-i odata limb'a esprimandu cuventu- lu m o n o p o l i o n, de locu s'a coresu, rogandu-se de ertare.

Claudiu numai pentru aceea alungatu pre unu senato- re, pentru cá acelu-a scia mai bine grecesce, decatu limb'a sa natiunala.

Astu-feliu si iubiau si ei-respectau stramosii nostri limb'a loru natiunala. — O scutira de totu ce erá stralnu, o cultivara radicandu-o la culme — si fure mari!

Dar' se vedemu, cum intielegeau stramosii nostri in- semnetatea limbai natiunale in Dacia romana.

Istoriculu Bonfiniu d'ice despre romani cá: ei s'au

E P I S I O R I A

Limb'a natiunala.

„Limba, tíera, vorbe sante
La strabuni erá!”

G. Sionu.

Dati-mi voia, on. cetitori, cá profitandu de această ocaziune binevenita, se ve intretienu pre câte-va momente, tractandu despre unu subiectu, pre cátu de interesantu, pre atátu de pretiosu nóe romaniloru.

Voi-a vorbi despre celu mai pretiosu tesauru alu nos- tru — despre limb'a nostra natiunala!

Séu nu alunecati a crede, cá veti audí de la mine o desbatere mai speciala, ace'a o lasu altoru-a, mai competinti decatu mine, si me voiu margini a vi vorbi numai in ge- neralu, a vi atrage numai atentiunea a supra acestui subiectu importantu.

Nu incape nece una indoiela, cá vietu'a unei natiuni se manifestedi in statu, dreptu, economla, arte, scientia, religiu- ne si limba.

Natiune fara limba nu se pote cugetá!

In limba se exprime ingeniulu unei natiuni!

Una natiune numai prin limba pote deveni la cunos- cinti'a, cá existe, cá este.

Prin limba ti-spune poporulu ceea ce simte; prin lim-

18 domniá celu putienu unu spiritu imperatescu, dar' m'a nu mai domnesce neci unulu, si acést'a e mai multu catu ingrigitoriu, — e periclosou.

Macs. Uereményi inca pladeza in favorulu proterii lui **Colom. Tisza**. — Eduardu **Horn** face abenarare intre spesele honvediloru unguresci si intre cele ale indweh-uriloru straine si afa, cá institutiunea unguresca honvedi e forte scumpa. Pre candu in Elvetia spesele intru unu aperatoriu de patria facu pre anu 15 franci, in gari'a ele se urca la 45 fl. De altminte oratorele acépta propunerea lui **Tisza**.

Ignatiu Helfy si-esprime parerea de ren, cá cu ésta ocasiune ministrulu pentru aperarea tieriei n'a tienutu a vorbire politica, in forma de programu, precum e da-ta in cele-lalte state, si se-si fi desfasiuratu tendintiele ce iesce a le urmari la dezvoltarea institutiunii de honvedi. Oratorele dechiera apoi, cá nu voteza bugetulu, de-ora-ce omat'a honvediana nu e una armata nationala si nedependa, ci numai unu apendice alu armatiei comune, unu apendiciu de armata comuna, pre ai carei-a officieri si numosce regele Ungariei, ci imperatorele Austriei.

Augustu Pulszky, polemisandu cu oratorele antedinte, dechiera cá primesce bugetulu de basa pentru desterea speciale. — **Ales. Csiky** face paralela intre honvedii d'in 1848 si intre cei de acum'a si afa, cá rezultatulu temenarii e in defavorulu honvediloru de acum'a. Diferenti'a e, dice oratorele, cá honvedii d'in 1848 stateáu sub comand'a unui ministru ungurescu intru adeveru nedependent, ér' honvedii de asta-di — de-si indirectu, dar' totu-si mesura mare — depindu dela ministrulu comunu de esbelu.

Carolu Bobory nu e neci decâtu multumitu cu terea actuale a honvediloru, dreptu-ace'a nu voteza bugetulu. — Totu in acestu intielesu se dechiera si **Michaiu Áncsics**.

Ne mai fiindu nime inserlsu d'a vorbi, presiedintele dechiera inchiaita desbaterea generale, remanendu propuneriloru cuventulu finale, ce'a ce la dorinti'a camerei va urna in siedinti'a proxima.

Ministrulu de interne, **Vilhelmu Tóth**, pune apoi pre biuroulu camerei proiectele de legi despre creditulu suplementariu pentru spesele de brachie ale iudicatiuniloru, si pentru manu-tenerea inca pre 10 lune a tribunallulu delegatu d'in Segedinu, si cu acést'a

Siedinti'a se inchiaia la 2¼ ore d. m.

Siedinti'a de la 18. ian., 1872.

Presiedintele **Paulu Somssich** deschide siedinti'a la 10 ore a. m. D'in partea guvernului sunt de facia ministrii: **Lónyay, Pásztor, Tisza, Szády, Bittó** si **Kerkapoly**.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei de ieri, deputatulu **Ales. Percsics** presinta una petitiune a cetatii si districtulu **Buccari**, privitoria la eliberarea poporatiunii de acolo de la obligamentulu militariu pentru aperarea tieriei. — Se trece la comisiunea petitiunaria.

Carolu P. Szaáthmár interpelleza pre ministrulu-presiedinte in privinti'a reincorporarii asié numitului tienutu **Répas** cátra comitatulu **Siomogiu**.

Ministrulu-presiedinte **Lónyay** multumescue interpellantulu cá l'a facutu atentu a sup'a acestui obiectu, si promitte cá si-va procurá date autentice in acést'a privinti'a, si cu ocasiunea rectificarii consiniloru între Ungari'a si Cresti'a va face se se decida si obiectulu d'in chestiune.

Interpellantele este multumitu cu respunsulu ministrulu, si camer'a id actu despre elu.

Dr. Svetozaru Miletiú presinta urmatorulu proiectu de resolutiune: Considerandu, cá asta-di este un'a d'intre serbatorile cele mai mari ale besericeii orientale, si totu-si se tiece siedinti'a, camer'a decide cu privire la ega-

l'a indreptafire a confessioniloru si in interessulu economie de timpu si bani, cá pre venitoriu numai domnesca o considera de una asemenea serbatoru, in carea nu tiece siedinti'a. (Aprobare in stang'a.) Propunerea se va tipari si distribui.

Colomanu Széll pune pre biuroulu camerei raportulu comisiunii financiare, privitoriu la mai multe propuneri, cari stau in legatura cu bugetulu ministrulu de cultu si instructiune publica. — Raportulu se va tipari si pune la ordinea dilei.

Camer'a trece apoi la ordinea dilei si si-voteza, fara observatiune, bugetulu seu pre luna hi ianuaru, cu 82.051 fl. v. a. Urmeza pertratarea bugetulu ministrulu pentru aperarea tieriei. Desbaterea generale e inchiaita, si asié numai ministrulu si propunetorii au cuventulu finale.

Ministrulu-presiedinte **Lónyay** id apoi cuventulu si prin una lunga vorbire si-desfasiura parerile si face observatiunile individuale, cu privire la propunerea lui **Tisza** si cea a lui **Várady** (vedi sied. de la 16 ian.) Oratorele observa cá ambele aceste chestiuni, pensiunarea honvediloru d'in 1848/9 si reformarea institutiunii honvediloru de asta-di, s'au macinat si discutat in camera, cu tote ocasiunile, in cátu nu afa de necessariu si oportunu d'a vorbi mai multu despre ele; inse cu tote acestea Dsa se demitte in una lunga polilogia, d'in care a reproduce mai multu, nici tempu, nici voia n'avemu, si, in fine, roga camer'a se intrerumpu discutatiunea acestoru chestiuni si se treca la desbaterea speciale a bugetulu ministeriulu pentru aperarea tieriei.

Dupa ce mai vorbescu propunetorii **Tisza** si **Várady**, si dupa ce **Lónyay** replica la unele cuvinte gadilitorie ale lui **Tisza**, propunerile se submittu la votare si se respingu cu mare majoritate. — Se trece apoi la desbaterea speciale a bugetulu si in fug'a mare se si delibera.

Siedinti'a se redica la 2¼ ore d. m.

D'in marginea campiei.

„Infandum regina jubes renovare dolorem!“

Dupa-ce affacerea parochulu d'in **Juculu-de-diosu**, datata de pre tempulu alegeriloru dietali constitutionalu d'in 1869, s'a atinsu cá intreacatu in diurnalistic'a romana, alesu in „Federatiunea“, afa, cá acea-si affacere crescuta or-si cum-va in cauza nationala, era se ajunga si la frangerea panei, la pertractare verbale publica, pentru carea s'a fostu statorita d'nu'a de 7. oct. 1870. Paroculu d'in **Jucu** inse, cuprinsu de inflamatiune in gutu si capu, a cerutu prolungire de 10 dille in scriasu, descoperindu cu ace'a-si ocasiune, cum-cá d'nu'a de pertractare publica a causei de agitatiunea pretinsa, avendu paroculu d'in **Jucu** de a se aperá in persona, va fi una satisfacere publica morale pentru dinsulu, dupa atâte fatigie si trapede.

Intre aceea inse **Dlu** procuroru alu comitatulu **Clusiu**, pre calea presidiulu cottsensu a propusu si recomandatu ministeriulu de justitia sistarea si cassarea causei de sub chestiune, care a si accordatu si approbatu propunerea recomandata cu rescriissulu minister. cu dat'a 7. oct. 1870. nr. 17884, d'nu'a statorita pentru pertractare. Pricepamu, de ce s'a sistatu totu processulu, li mirosi pre uitu aperarea propria a paroculu.

Si cu atát'a li se pareá a fi facutu destulu maltratari constitutionalu a unui preotu romanu, care fu redicatu cá unu furu ordinariu d'in locuinti'a sa parochiala, precum si d'in mediulu-loculu familiei, in capu de nopte si intre arme escortatu si indessatu in puscari'a (temnit'a) constitutionalu magiara dupa mediulu noptii.

Unu **Dnu** correspondinte d'in mediulocu **Campiei** in nrulu 110 a. tr. alu „Federat.“ adressandu-se cátra preotii maltratati d'in **Jucuri**, voiesce se afe detaiurile, cursulu si capetulu procesulu, ardftu d'in caus'a agitatiunei, dupa cum se pretindea „par force.“

Inainte de ce asi pureda la referarea acestoru-a, trebuie se aduca unele la cunoscinti'a publiculu cetitoriu, spre cunoscerea acelu individuu, care a jocatu rolulu principálu la carcerarea ne mai pomenita in unu statu constitutionalu a preotiloru d'in **Jucuri**, adeca a sub-judelui si adjunctulu, si anume, pre langa alte multe abusuri ale aloru :

a) in ver'a anulu 1870 au pusu „pedepsa“ de 1 fl este pre unu cane d'in **Juculu-de-diosu**, si in lad'a communalu nu e neci una urma de acesti bani;

b) a escortatu in arestu la **Calianu** pre unu economu de omeni a d'in **Juculu-de-diosu** fiindu cá n'a voitu delocu se faca marturisire mincinosu in capulu preotulu seu, si pentru cá a d'isu judelui, cá d'antáiu se se tienu cultulu divinuu si apoi adunarea poporulu in di de dominica, ma acestu omu fu si silitu a-si platí carcerulu ;

c) silesce pre omeni se implinesca lucruri de robote si iobagi, se are, samene, sepe de done uri cucurudii, asié numiti „imperatesci“ (?) si alte multe de natur'a acést'a ;

d) in tom'a anulu 1871 s'au manatu locuitorii d'in **Juculu-de-susu** se faca drumulu de la delulu **Mociu**, cari ajungundu acolo s'au retramisu era a casa, intru ace'a inse adjunctulu **R.** totu-si a dispusu esecutoriu pre comuna, de la care a scosu summe de bani: cu ce dreptu? si sub ce cuventu? neci acum nu scimu;

e) câte batai si furturi petrecute in **Juculu-de-diosu** tote s'au innecatú in pung'a faimosulu sub-jude si adjunctu.

Ore are despre tote acestea cunoscinti'a si **Dlu Kornis** ?!

Unu atare omu se fia apoi jude, se faca dreptate? **Comisiunea** investigatoria, esmisa in faci'a loculu, s'a nesuitu d'in tote poterile a fauri marturia straina in contra preotulu d'in **Juculu-de-diosu**, dar' omenii au lasatu-e in balta si au facutu-o de mincuna, ne avendu ce manturisi reu in contra preotulu incriminatu, asié incátu si-lua refugiu la persone officiose, la judele, juratii si logofetulu. Pre langa tote terorisariile si opintirile, si ori cátu au pusu respunsulu afirmativu in gur'a omeniloru, membrii comisiunei totu-si n'au potutu scoate si fortiá aceea, ce au voitu, cá adeca, preotii d'in **Jucuri** aru fi injuratu si defaimatu regimulu si ministeriulu actuale, si cá aru fi retienutu pre alegatori cu foarti'a de la alegeri; crime, ce s'au imputatu preotiloru cu ocasiunea punerei pre picioru liberu. — Dupa ace'a comisiunea s'a dusu inderetru la **Clusiu** indesindu protocolulu cu date si marturisiri false, fara a ascultá pre preotulu incriminatu si contra-martorii alegatori prodasi de elu.

Preotii d'in **Jucuri** inse, nemuliamiti cu una asemenea investigatiune unilateralu partiala s'au dusu inisi-si la comitele supr. si si-an exprimatu indignatiunea cea mai adunca asup'a unei astu-felii de procedere anticonstitutionale, adangundu, cá nu ei, cari au vestitu conclusele aduse de natiunea romana ardelenu in adunarea d'in **Mercuri'a**, ci acei-a, cari au batutu fierelu, fara dreptu, pre omeni si-au escortatu preotii in puscaria, au facutu lucruri fara de lege si abusu de constitutiune.

Comitele supremu, dupa mai multe mustrári aristocratice, li-a respunsu: „me' vou nesu í, cá se satisfacu Dloru vostre.“

Resultatulu fu, cá casulu de agitatiunea pretinsa s'a predatu spre cercetare, d'impreuna cu operatulu comisiunei, tribunallulu, care apoi a tramisu mai multi argati de politia si panduri in **Juculu-de-diosu** si in poterea noptii au radicatu d'in ascernutu pre cáti-va omeni si i-an dusu la **Clusiu**, unde, audfandu intrebárilu ce li s'au pusu, au incremenitu: „Me! asié e, ca pop'a vestru a amblatu d'in casa in casa? Ce dieta ati avutula pop'a vestru? A d'isu, cá nu ve va marturisi si comunicá! Toti inse au respunsu, cá nu sciu nimicu despre de acestea;

luptatu mai multu pentru limba, de cátu pentru viéti'a loru.

Acum se vedem pre scriitorii nostri, cum pricepeau ei insemnetatea limbei nationale ?

Cine d'intre noi nu a cetitu séu celu pueinu nu a audftu despre cronicariu romanu **G. Urechia** si **Mironu Costinu** si alti multi, cari, cunoscundu si cuprindiendu marea insemnetate a limbei nationale, au scriu in dulcea nostra limba; cá: se nu se innece annii cei trecuti tota tier'a si apoi se nu se pota sci ce s'au facutu — dice cronicariulu **G. Urechia**, in seclulu alu **XVI**, sciindu bine, cá daca va scrie in limb'a lui, atunci fratii de unu sange lu voru intielege, si asié nu voru uitá trecutul loru gloricu, faptele eroice ale strabuniloru loru.

Séu se ascultámu pre **M. Costinu** ce dice elu in seclulu alu **XVII**: „nu se potescu vro lauda d'intra acést'a pucina ostendela — dice elu cu modestia intr'o prevorbire la o poesia in limb'a romana — ci mai multu se se védia, cá pote si in limb'a nostra a fi acestu-feliu de scriitore.“

Séu pre **Ioanu Vacarescu**, care esclama :

Urmatoriloru mei **Vacarescu**
Lasu voe mostenire :

Crescerea limbei romanesci, Si a patriei iubire!

Cuvinte subline, cuvinte pretioase!

Nu este trebuintia a vi spune, cá **Sincaí**, **Petru Maioru**, **Cleinu M.**, **Georgiu Lazaru**, **Cichindealu** si alti multi lucéferi stralucit' pre cerulu natiunei noastre, cunoscundu ponderositate limbei nationale, au lucratu in dulcea nostra limba.

Daca aruncámu o privire asup'a barbatiloru d'in sinulu beserecei noastre, acolo inca vomu afa multi cari au sciutu pretiul limb'a nostra nationala, — ér' daca vomu merge la poporu, acolo intru adeveru vomu afa, cátu de multu pretiu pune elu pre limb'a sa nationala.

Elu este mantuitorulu limbei si prin aceea a nationalitati romane, pentru cá elu remane fidelu limbei sale d'in léganu pana in mormentu.

„Limbe straine ne impresora“ — striga elu candu lu-amenitiua inimici.

Pentru elu toti sunt straini, cari nu vorbescu séu nu sunt de limb'a sa.

Musculesce vou invetia
Candu eu limb'a mi-oiu taiá!

dice elu cu furia muscalulu, care voiesce a lu ucide rapindu-i limb'a, octoandu-i limb'a muscalésca.

Limba nationala dara are o insemnetate forte mare.

De la ea depinde viéti'a, esistinti'a séu mortea unei natiuni.

Cum-cá limb'a nationala este scutul celu mai siguru cu care se poté pastrá nationalitatea, o scimu si d'in esperintia, cá-ci, decâte-ori dusmanii se obosau a ne atacá cu arme dure — totu de un'a se incercau a ne invinge rapinduni limb'a.

Ni sunt cunoscute tendintiele de germanizare ale imperatulu **Iosifu alu II**, apoi de magiarizare ale lui **Szesényi** si a altoru pana si in diu'a de asta-di. — Inse tote sunt in daru, cá-ci de-sí

„Acum se'n cerca ciudii, in orb'a loru trifla,
Se ni rapésca **Limb'a** — dar' morti numai o dámu!

dfcemu noi toti cu memoritorulu nostru laureatu!

Avendu dara limb'a nationala atátu de mare insemnetate, in cátu de la ea depinde viitorulu natiunei, urmeza de sine, cá cei ce o vorbescu, trebuie se o pastredie cu credintia si scumpetate.

Sé iubimu si se cultivámu dara limb'a nostra nationala si vomu ajunge acolo unde tftimiu!

Cassiu.

neci ei însă și neci de la alții n'au auditu de acelea. De închiinare a mai întrebatură onorabilu tribunalu: Me l d a c e f a c e a p o p a c u p r e o t e s ' a , c a n d u a t l i n t r a t u n c a s a . "

Daca nu raspundeă cutare martoru asî precum i-puneă Dlu jude investigatoriu întrebarea în gura, adeca dacă nu stă pre langa marturisirea fortiaată de comisiune, atunci acelu jude radică p u m n u l u a s u p r ' a a t a r u i m a r t o r u . (Scandelu revoltatoriu! Red.) Dupa citarea și investigarea mai multoru martori în modulu amintitu, s'a citatu și preotulu d'în Juculu-de-diosu la tribunalu, tocmai pre joi' mare, în septeman'a patimeloru; preotulu înse apotestatu în scrisu contr'a acestei batu-jocure; fu a dou'a ora citatu, și si atunci pre diu'a stului Georgiu. Infacisiandu-se în diu'a ace'a, i s'au cetitu punctele de acusa, cari sunt totu acelea, ce le-am vediatu și în întrebările puse cu forti'a în gur'a martoriloru.

Tota investigatiunea a decursu, dupa calapodulu descriu și fara a fi ascultatu neci acum martorii produși de preotulu inculpatu, numai pre unii pentru scotere de ochi. Ma judele investigatoriu cu forti'a vrea să bage responsulu afirmativu în gur'a acestoru martori: „Asî e me! că tu ai voit u si numai pop'a nute-a lasatu? asî e, că tu numaide frica popii n'a i venit u la alegere?” etc.

Între ace'a înse preotulu d'în Juculu-de-diosu descriendu starea lucrului, a descoperitu-o venerabil. ordinariatu metropolitanu, și aretandu pericolulu, în care se afla, a cerutu satisfacere și dreptate, înse în daru; l'a rogatu, mai departe, să binevoiesca a se întrepune și mediu-loci la locul seu reintregirea onorei și demnității statului preotiescu atacatu fără temei și dreptu în personele preotiloru d'în Jucari; venerabil. ordinariatu înse l'a îndrumatu pre supplicantele la calea interpelatiunei întrebuintate în viet'a constituționala de totice în îndreptățitii, etc.

Revindecarea spoi fă în daru ceruta și de la trei officie politice perondate.

Solgabireulu cercului numai a promisiu.

Judecatori'a sengeraria respectiva a dechiaratu în responsulu seu scrisu că nu e competentă. Țr' capulu comitatului tace tacerea pescelui.

În contr'a unei astfelii de stări amare, preotulu d'în Juculu-de-diosu fece recursu la tabl'a regesca, carea înse a aprobatu otarirea tribunalului și candu spoi pertractarea publica a causei de agitatiune eră să se tiena, s'a sistatu cu totul.

Dupa acasta sistare preotulu d'în Juculu-de-diosu a paștu că accusatoriu, urdîndu actiune criminala pentru calumnia și perjuriu în contr'a martoriloru conduși și întefîndu de rou la capulu comitatului cu finea anului 1870 pentru satisfacere convenita; comitetele supremu înse a tacutu, nu si-a tîenutu cuventulu, n'a implinitu promisiunea data în responsulu seu: „voisatisface Dloru vostre.” — Si cu acestea s'ar fi finitu processulu cestionatu. Judece acum on. publicu!

Persecutatu.

Naseudu, 30. decembre 1871.

Domnule Redactoru!

În 28. l. c. adunandu-se comitetele districtualu compusu înca în anulu 1861, a luat u la desbatere unele propunerii fașute de ministrulu interneloru la proiectulu de organizare a districtului, pre cari comitetele le primescu asî dupa cum a decisu protocolarminte comisiunea alesa înca mai înainte pentru esaminarea acestui proiectu. Schimbările fiindu neesentfali nu afu de lipsa a le înștră aici.

S'au comunicatu apoi unele ordinatiuni guverniale noue; între altele și o scrisore a ministrului presiedinte Lónyay, prin care areta Universității districtuale numărul sa în fruntea guvernului, despre ce s'a luat u simplu actu.

Presidiulu face apoi cunoscutu comitatului, că pre diu'a de mane, 29. l. c., a convocat u pre toti îndreptățitii la alegerea pentru organizarea și compunerea noului comitetu district., pre bas'a §. 21. art. 42—1870, de unde resulta, că comitetulu d'în 1861 asta-di si-tiene siedintia d'în urma în viet'a lui de 10 ani.

Dar' până a nu se despartî de vechiulu comitetu, protonotariulu distr. (Nic. Besanu) resuma activitatea acestui comitetu, d'în care n'amu potutu scote alta-ce, de cătu că „acestu comitetu, cu derogatorii sei, în tempulu acestu de 10 ani a facutu mai multu, decât u au facutu séu aru face alții în 100 ani.” — Eu lu iertu! Ddiu să nu i însemne acestu peccatu, că-ci omulu cu gura mare multe se scapa și vorbesce, precum a vorbitu Dlui cu acasta ocașiune multe verdi și uscate. Laud'a de sine miroă, și apoi n'am pré vedintu minuni asî mari facute în acesti 10 ani, ci si acum'a suntemu acolo unde amu fostu, ba în multe privintie amu regresatu. Forte bine a observatu aci D. presiedinte, că adeca „s'au facutu multe bune, dar' mai multe au ramas nefacute, omulu și-propune multe, dar' face numai cătu pôte...” Si d'în căte a înștratu dlu presiedinte n'am potutu întielege alta minune întemplata în acesti 10 ani, decât u infintiarea gimnasului. E lucru frumosu și demnu! dar' acestu merit u pare-ni-se e alu stramosiloru noștri, cari au adnatu banisiorii!

În 29. l. c., după verificarea procesului verbalu de ieri, fiindu alegatorii adunati, și avendu a se pași la alegerea celor 60 membri, se alege una comisiune culegatoria de voturi, un'a verificatoria și alt'a censuratoria. Alegatorii presinti au fostu 117 însi. Alegerea a cursu în ordine buna amu vediatu list'a celor 60 membri alesi și a celor 60 virilisti, și nu potemu avé nemica contr'a loru; e tristu numai că multi îndreptățiti de a alege și de a fi alesi au ramas eschisi d'în cauza că la alegerea d'în 1869, sci Dle Redactoru! candu s'a alesi la noi deputatu cu 2 voturi, n'au vrutu să alega, séu de-si au fostu la alegere și s'au dechiaratu contr'a alegei nu si-au dat u plenipotentia séu decretulu de alegatoriu, că să între în list'a de atunci că alegatoriu, care lista acum a servitu de base. Astu-feliu cerculu Zagrei d. e. acum abié are 4 membri în comitetulu districtualu d'în cauza că atunci n'au vrutu să alega. Resbunarea merge departe! Si daca la adunare unulu séu altulu si-a redicatu cuventulu contr'a eroiei comise cu voia f'ra voia, cei cu musca pre caciuca erau de cătra padure, și înca au învinutu pre pagubasiu. Buna arma e gur'a mare!

Aru fi bine că în viitoriu alegatorii să-si caute de cu buna vreme de tréba și să-si pretieșca mai multu acestu dreptu!

Si acum'a, întorcundu-me la glum'a cea grósa a d. protonotariu, mi ieu îndresnela a scote d'în ratecire pre cei ce doru crede, că facundu-se până acum'a asî mari minuni, comitetului nou nu i-a ramas nemicu de facutu. Departe de a trage la îndoiela activitatea vechiului comitetu, mi ieu voia a atrage atentiunea celui nou asupr'a urmatorieloru: a) Să fia cătu se pote mai democrat u, mai cu mila cătra poporu, carele porta tote sarcinele; b) Să nu faca vorba și scrisore multe, ci fapte, să luere cu tote mijlocele legale pentru realizarea mediloceloru cari aru mant u pre poporu d'în miseria și d'în nacasu; c) să porte mai mare grigia de averile comune, precum d. e. de paduri, cari, în acesti 10 ani de vrednica aducere aminte s'au devastatu de minune; d) să întetiesca întocmirea drumurilor publice cari, în locu să le vedemu mai bune, se totu pustiescu; e) să-si arunce o privire asupr'a stărei scoleloru populare d'în Districtu, asupr'a întocmirii loru d'în afara și d'în intru, asupr'a activității deregatoriiloru în ramulu acestu-a, și le voru vedé mai slabu organizate că ori-candu, — mai ren că sub straini; f) n'ar fi peccatu a mai impuciná birturile, de cari în tota comun'a se afla 2—4, pre candu numai o scóle rainata, — a spriginí cu mai putiena energia jidovimea, carea se incuiba și se sporesce pre aici că ciupercele după ploia; și nu mai creda nime pre cum se pote audt de multe ori pre aici de la cei mai mari barbati, că fara jidovi și straini amu perî si cá romanulu n'are spirit u spocialativ; g) ar' fi buna și necesaria infintiarea reuniuniloru și societătiloru industriale, radicarea de scole reali, etc.; h) ati avutu, Dloru membri, prin cercurile Dvóștre în acesti 10 ani demni de aducere aminte, deregatorii cari nu i vedeai septemane și lune întege pre la oficiu, ci erău dusi după casigu prin celea comune, totu pre cont'a bietului poporu, carele eră osinditu de Ddiu a cadé pre man'a lui; adeca lume întorsa: merge oficiulu la partida și nu partid'a la oficiu. Se scie pentru ce! Si ati vediat u, Dloru membri, cancelaria oficiosa în culin'a șmploiatului, la olalta cu familia? — Acasta minune, care în alti o suta de ani, după glum'a dlui protonotariu nu s'ar poté face, s'a facutu în acesti 10 ani, si ar' fi de doritu că să nu se repete. Să fimu romani și să dorimu și lucrămu, că multe să nu se repete. eu.

VARIETATI.

* (Menu) D. Adreiu Cosma, notariu la tribunalulu imperatescu d'în Zelau, și Domnisor'a Mari'a Dragosi u anuncia cununi'a Dloru, care se va celebrá în beser. rom. d'în Crasn'a, la 22. ianuariu, 1872. st. n. (Darulu lui Ddiu a supr'a acestei confederatiuni! — Red. „Fed.”)

* (Statistic'a falitiloru (bankrotatiloru.) În monarchia otrunguresca au obvenitu în anululu trecut u 770 falimente, și anume: în Austri'a superioare 158, în Austri'a inferioara 19, în Stiri'a 32, în Carinti'a și Carnioli'a 6, în Istri'a, Gorici'a și Triestu 8, în Galiti'a 17, în Bucovin'a 10, în Ungari'a 315, în Ardél u 2, în confinierele militare 9. După categoriie, falimintele se impartu: 495 în comerciu, 158 de fabricanti și industriali, 52 private, 23 de proprietari de pamentu, 14 de ampioiati, ect.

* (În anululu trecut u) s'au impartitu prin espeditura c. r. d'în Vien'a 25,706,904 esemplarie de diurnale în provinciie. Ascmenandu summ'a acést'a cu aceea d'în an. 1869, resulta, că în anululu 1871 s'au tramisu cu 5,218,805 mai multe esemplarie.

* (Bibliografia.) Croniceleromane ale Moldovei s'au pusu d'în nou sub tipariu de cătra eruditulu dlu M. Calniceazu Editiunea va fieu litera latine, în 5 volumine, pre charita velina, provediute cu note, biografiie și facișimile, cuprindiendu mai multe cronice nepublicate înca, și cá adausu: „tablele istorice ale Romaniei de la an. 1766 până la 1866.”

Sciri electrice.

Parisiu, 17. ian. Guvernulu italianu și inoitu a rechiamá pre Nigra; cá contra-concesiune e a se privi demisiunea consulelui franceșu de la scaunulu papalu.

Neu-Iorcu, 17. ian. Scirile d'în Messicu comunică, că trupele guvernamentale au ocupat cetatea Mejacc'a; Diaz a scapatu cu fug'a.

Zagrabia, 18. ian. S'a latitu faim'a, că dissolverea dietei va urmá înca mane.

Praga, 18. ian. Capitanulu districtulu Moldauthein, cont. Ferdinandu Chotek, a cerutu concediu pre unu anu pre langa motivarea provocatoria, că elu nu si-pote conformá principiile cu directiunea politica a guvernului.

Praga, 18. ian. Până la începutulu acestei septemane cheii se încercara a intrá în negociatiuni decidetorie cu parti'a nationala croata, că privire la cestiunea impacatiunii, pentru cá estu modu se esopereze, celu putienu în apartinta, unu solidaritate între Praga și Zagrabia; încercările nu reușira, ba ele remasera cu totul nerespunsu d'în partea croatiloru.

Cetinje, 18 ian. Una comisiune mista turcesca-montenegrina a începutu investigatiunea în cestiunea de certa a confinieloru. În ambele parti predominante vointia buna, dreptu-ace'a esistu cele mai bune prospecte pentru una aplanare pacifica.

Roma, 18. ian. Ministrulu de rebelu înca a acceptatu opiniunea, că marele etablissement militaric d'în Itali'a superioara, unde eventualminte pot u fi espuse unei invasiuni inimice, trebuescu departate de acolo, numai cătu că acést'a nu se pote esecutá acum'a, de-ora-ce ele sunt neaperatu de lipsa pentru fabricarea neamenata a pusceloru cu acu și a patroneloru. — Consululu franceșu d'în Vaticanu, Harcourt, se obtrude totu mai tare de centrulu opusetiunii clericale contr'a guvernului italianu, și conduit'a lui se desaproba în generalu.

Zagrabia, 19. ian. După verificarea membriloru sei, diet'a Croației alese de presiedinte pre fostulu cancelariu Mazuranica, de vice-presiedinti pre advocatii Krestics și Gercic și de notari pre radicalii Makance, Pasilovics, Rogulics și Turelly. Între ace'a aparî în sala banulu Bedekovics cu sieșii despartieminteloru guverniali Dr. Suhaj, Prica și Dr. Mihics. Ocupandu-si locurile funcționariu alesi, Mazuranics multumesce presiedinteli de etate pentru conducerea provisoria și dietei pentru încrederea manifestata, accentuá necesitatea reformeloru și a revisiunii legii de impacatiune, și dechiará diet'a de constituita. După ace'a se sculá banulu Bedekovics în numele Majestății Sale, ocupá locul u presidialu și ceti cu capulu acceperitu rescriptulu regescu, prin care se dissolvé diet'a. — După publicarea procesului verbalu alu siedintiei diet'a se despartî între manifestatiuni de loialitate cătra Majestatea Sa.

Bursa de Vien'a de la 19. ianuariu, 1872.

5%, metall.	63.10	Londra	115.90
Imprum. nat.	73.15	Argintu	113.77
Sorti d'în 1860	109.—	Galbenu	5.48
Act. de banca	883.—	Napoleond'or	9.14 1/2
Act. inst. cred.	346.60		

Propriet., edit. și red. respondiet: ALES. ROMANU.

Sifilitic'a și impotentia,

și vechle séu de curundu nascute, se voru tratá după metodulu homeopaticu de Dr. L. Ernst, Pest'a, strada idoliloru Nr. 6, etagiulu II, us' a nr. 15. de la 2—6 ore după media-di.

Aceste morburii se trateza a dese ori în modulu celu mai usioru cu dose mari de iod u argintu vin, și acést'a se face numai spre ajungerea unui rezultatu momentanu. Pacientiile vindecati în modulu acestu-a voru cadé mai curundu séu mai tardfu în morburile cele mai infricosiate, încātu înca în aduncele betranetie voru avé, dorere, a suferi greu de consecintieele acestei tratări usiore și superficiale. Scutu contr'a acestoru feliu de pericole ofera metodulu de tratare homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai că vindeca dorerile cele mai învechite, ci efectulu lui este asî de binefacutori u, încātu nu lasa nice cea mai mica temere de urmări rele. Diet'a ce se va prescrie este simpla și usioru de tîenutu. (11—12)